duiding

Vragen over toekomstperspectief voor landbouw in Brabantse Wouden

duiding

Nadat eerder al uit Antwerpen en Limburg tegenkanting kwam, worden nu ook in Vlaams-Brabant ernstige twijfels geplaatst bij het Vlaams parkendecreet. Samen met Voka en Unizo stelt Boerenbond zich vragen bij de rechtszekerheid en het toekomstperspectief voor ondernemingen in het projectgebied van de Brabantse Wouden. Door de manier waarop het Agentschap Natuur en Bos (ANB) in een recent verleden gronden heeft gekocht in de regio, heeft Boerenbond er alvast geen goed oog in. ANB benadrukt dat de gebiedscoalitie van de Brabantse Wouden landbouw juist expliciet als vijfde onderdeel heeft meegenomen in het masterplan.

2 MEI 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 2 MEI 2023 22:25

Lees meer over:
natuur

Als het van Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) afhangt, telt Vlaanderen binnenkort vier nationale parken en drie landschapsparken. Na een eerste selectie werden 13 van de 23 kandidaturen weerhouden. Momenteel werken lokale gebiedscoalities aan een masterplan en een operationeel plan voor hun park. Alle dossiers moeten ten laatste op 31 mei worden ingediend. Midden 2023 moet duidelijk worden welke kandidaten de erkenning in de wacht slepen.

Draagvlak kalft af

In de laatste rechte lijn naar die deadline werd al duidelijk dat het draagvlak bij de lokale besturen voor verschillende kandidaat-nationale parken aan het afkalven is. Zowel voor de Kalmthoutse Heide in de provincie Antwerpen als voor Bosland in Noord-Limburg hebben verschillende gemeentebesturen afgehaakt. Al lijkt voor Bosland mogelijk een plan B in de maak nu Leopoldsburg met zijn militair domein te hulp wil schieten. Ook over Taxandria als nationaal park zijn ernstige vragen gerezen. De overige drie kandidaten zijn Hoge Kempen in Limburg (dat vandaag al een bestaand nationaal park is, red.), Scheldevallei in Oost-Vlaanderen en Brabantse Wouden in Vlaams-Brabant.

De aandacht rond de Brabantse Wouden startte een paar jaar geleden, voor een sprake was van een nationaal park. In het gebied ten zuiden van Brussel en Leuven was er spanning gerezen tussen de landbouwsector en het Agentschap Natuur en Bos (ANB), vooral door de aankooppolitiek die ANB er hanteerde om extra gronden op te kopen om de natuurdoelstellingen te realiseren. Nadat in maart vorig jaar afspraken werden gemaakt met de provinciale Landbouwkamer over de aankoop van landbouwgrond nam de spanning af. Tot recent.

In een gezamenlijk persbericht trekken de Vlaams-Brabantse afdeling van Boerenbond, Voka – KvK en Unizo aan de alarmbel over de impact van het Vlaamse parkenverhaal op de ruimte voor ondernemen in de regio. Ze verwijzen daarbij vooral naar de Brabantse Wouden, dat kandidaat voor nationaal park is. Al wordt ook het Boerenlandschap Pajottenland, dat kandidaat-landschapspark is, vernoemd.

Wat zijn de Brabantse Wouden?

Brabantse Wouden is de benaming voor de streek ten zuiden van Brussel en Leuven. Het strekt zich uit over Brussel, Vlaanderen en Wallonië. “Het gaat om een gebied van meer dan 45.000 hectare, waarvan 33.000 hectare in Vlaanderen ligt”, klinkt het bij ANB. “In dat gebied liggen het Hallerbos, het Zoniënwoud en het Meerdaalwoud: drie iconische bossen. Maar ook de meanderende Dijlevallei en veel andere, kleinere natuurgebieden maken dat er ongeveer 19.000 hectare waardevolle natuur te vinden is. Het is in die zone dat een gebiedscoalitie een plan heeft opgemaakt voor de kandidatuur van een nationaal park.”

Als toekomstig nationaal park wil de Brabantse Wouden het Hallerbos, het Zoniënwoud en het Meerdaalwoud met elkaar verbinden. De initiatiefnemers achter de kandidatuur zijn ANB, de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud, de Koninklijke Schenking, de provincie Vlaams-Brabant en de betrokken gemeenten. Zij willen door de erkenning tot nationaal park “de natuur verbinden, zonder de plaats voor landbouw, recreatie en wonen uit het oog te verliezen”.

Volgens ANB is de Brabantse Wouden trouwens een term met “meerdere invullingen”. “Het meest gekend is het project voor de oprichting van een nationaal park”, vertelt Patrick Huvenne, regiobeheerder bij ANB. “Tegelijk met het nationaal park, dat zich uitsluitend richt op de natuurkernen, werken we ook aan een gebiedsgericht project voor de zones tussen die natuurgebieden in, onder dezelfde naam Brabantse Wouden, maar buiten het eigenlijke nationaal park. In dat gebied van meer dan 20.000 hectare gaat de aandacht naar een aantrekkelijk landschap, duurzame landbouw, integraal waterbeheer, aangename woonkernen, enz.”

Natuurtroeven

Tijdens een digitale infosessies bij de start van het erkenningstraject werd het unieke karakter van de Brabantse Wouden in de verf gezet. “Het Hallerbos, het Zoniënwoud, het Meerdaalwoud en de groene valleien van Dijle, Laan en IJse vormen de natuurlijke ruggengraat van het gebied dat meer dan 10.000 dikke eiken en beuken telt met een stamomtrek van wel drie meter. Dat wordt gecombineerd met prachtige lentebloemen zoals wilde hyancinten, daslook en bosanemonen”, legt Jan Horemans, voorzitter van Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud, uit. “De streek wordt gekenmerkt door heuvels, rivierdalen, maar liefst 230 kilometer holle wegen en plateaus, waar vooral landbouw plaatsvindt. Dit typisch reliëfrijk landschap ontstond meer dan 60 miljoen jaar geleden.”

Het overgrote deel van de Brabants Wouden bestaat uit bos, maar dat wordt volgens Horemans afgewisseld met andere natuur, zoals bloemrijke natte graslanden, heidegebieden en kleine landschapselementen. “Daartussen lopen meanderende rivieren die mogen verruwen en unieke fauna aantrekken, zoals bevers, ijsvogels en binnenkort misschien zelfs ooievaars en otters. Ook andere iconische of zeldzame soorten zijn er terug te vinden, zoals de boommarter, de eikelmuis, de vuursalamander, de das, de sleedoornpage, het vliegend hert en de geelgors”, benadrukt hij. In de volledige projectzone van de Brabantse Wouden gaat het om 19.000 hectare topnatuur, waarvan 12.000 hectare in Vlaanderen is gelegen, zo klonk het tijdens de infosessie.

Daarmee blijkt de Brabantse Wouden alvast aan de eerste belangrijke voorwaarde voor een nationaal park ruim te voldoen. Volgens de opgesomde criteria moeten nationale parken initieel minstens 5.000 hectare groot zijn en op een termijn van 20 jaar moeten ze kunnen uitgroeien tot een gebied van 10.000 hectare, een cijfer dat de Brabantse Wouden nu al haalt. Daarnaast moet er in zo’n park ruimte zijn voor één of meerdere natuurkernen waar de hoofdfunctie natuur is, voor zones voor natuurontwikkeling en voor zones voor omgevend landschap met robuuste open ruimtes. Ook aan die voorwaarden wordt nu al voldaan. Van de 33.000 hectare die is gelegen in Vlaanderen, ligt 11.735 hectare in agrarisch gebied en is 10.077 hectare effectief in landbouwgebruik (over alle ruimtelijke bestemmingen samen). Het bestemd groen gebied is 12.573 hectare groot.

Recreatieve troeven

Een uniek gegeven is bovendien dat de Brabantse Wouden niet stoppen bij de grenzen van Vlaanderen. Ook Wallonië en Brussel worden bij het nationaal park betrokken. “Het park kan op die manier als het ware zuurstof bieden aan ruim 1,9 miljoen inwoners”, stelt Horemans. Naast Brussel zijn er nog drie andere grote stedelijke kernen die het gebied omgeven: Leuven, Waver en Halle. “Dat biedt mogelijkheden voor meerdaags toerisme, zeker gezien de rijkdom aan cultureel en landschappelijk erfgoed in de streek, zoals kloosters, kastelen, vierkantshoeves en kapellen. Gecombineerd met 485 kilometer wandeltrajecten, 261 fietsknooppunten, 415 kilometer bewegwijzerde mountainbikeroutes en 100 kilometer ruiterroutes, kan je stellen dat de Brabantse Wouden heel wat toeristische en recreatieve troeven hebben.”

> **“Nabij het projectgebied leven 1,9 miljoen mensen die niet alleen een toenemende behoefte hebben aan een groene leefomgeving, maar ook toenemend belang hechten aan lokale voedselvoorziening**
>
> Patrick Huvenne - Regiobeheerder ANB

Landbouw als integraal onderdeel

De gebiedscoalitie ter plaatse heeft vandaag een ontwerp van het masterplan klaar. Voor een nationaal park moet dat plan verplicht vier onderdelen bevatten: Ruimte & Omgeving, Natuur & Klimaat, Toerisme & Recreatie en Erfgoed. “Wij hebben daar uitdrukkelijk een vijfde onderdeel aan toegevoegd: dat is Duurzame Landbouw”, zegt Bart Meuleman, regiobeheerder bij ANB. “We hebben echt gevochten om dat deelproces erin te krijgen en zijn dan ook blijk dat de landbouwsector de voorstellen voor deze pijler zelf heeft uitgewerkt. Wij gaan ervan uit dat de Brabantse Wouden hun kracht en hun ampleur zullen hebben door de combinatie van heel sterke natuurkernen en landbouw op plateaugronden. Familiale, grondgebonden bedrijven zorgen voor prachtige uitzichten en prachtige producten die we in de korte keten kunnen bezorgen aan de mensen.”

De gebiedscoalitie heef de landbouwdienst van de provincie Vlaams-Brabant gevraagd dat initiatief te faciliteren. Boerenbond zegt dat het inderdaad betrokken werd bij de opmaak van dit onderdeel, maar dat verliep volgens de landbouworganisatie vrij stroef. “Wij hebben uiteindelijk toch onze visie op papier gezet en die overgemaakt aan de gebiedscoalitie. Nu we inzage hebben gekregen in de eerste versie van het masterplan zien we dat er inderdaad delen uit onze tekst zijn overgenomen. Maar onze visie is zeker niet integraal terug te vinden in het ontwerpplan”, aldus Els Corbeels, provinciaal secretaris van Boerenbond Vlaams-Brabant. En de tijd dringt volgens haar om nog wijzigingen te kunnen doorvoeren aan het ontwerp dat nu voorligt.

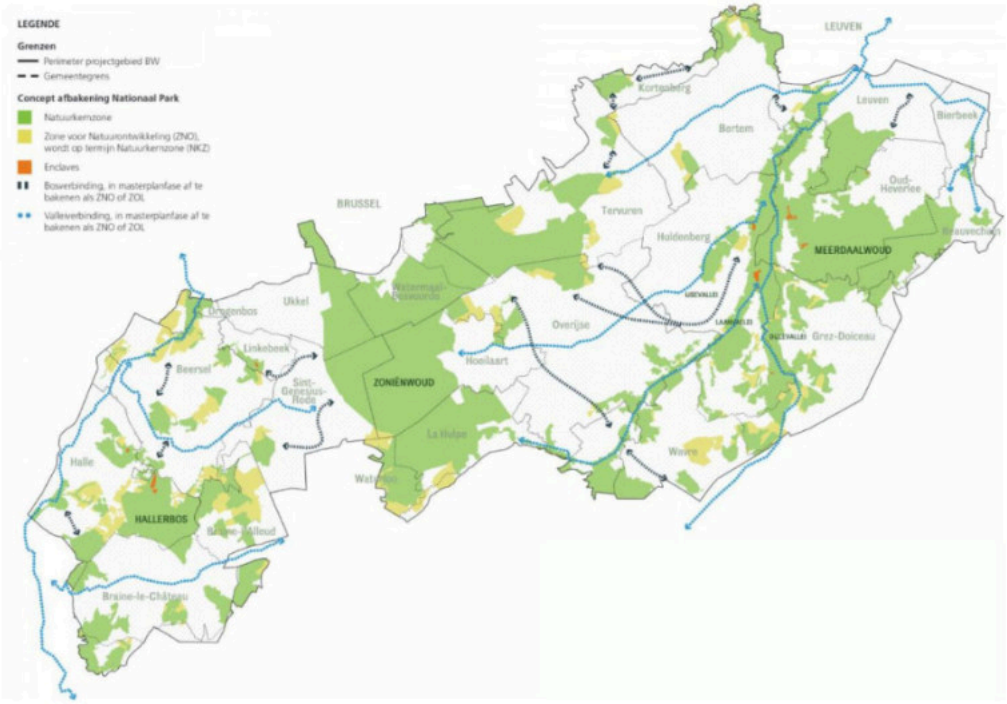
Nog veel onduidelijkheden en bezorgdheden

Daarnaast is er volgens Boerenbond nog steeds onvoldoende duidelijkheid over het regelgevend kader. “Er is een ontwerpdecreet dat op 31 maart door de Vlaamse regering werd goedgekeurd, maar daarin staat dat nog heel wat via uitvoeringsbesluiten moet worden verduidelijkt. Die zijn er vandaag niet, terwijl de deadline om het dossier in te dienen al op 31 mei ligt”, stelde Corbeels vorige week. Intussen werd het uitvoeringsbesluit door de Vlaamse regering goedgekeurd op vrijdag 28 april.

Aangezien de plannen nu volop ter goedkeuring voorliggen bij de provincie en de lokale besturen wil Boerenbond samen met Unizo en Voka een signaal uitsturen. “Wij erkennen de natuurwaarden in het gebied, maar we zijn bijzonder bezorgd”, klinkt het. “Wij vragen dat we eerst meer duidelijkheid krijgen over het volledig regelgevend kader, een kader dat de nodige garanties moet bieden aan de Vlaams-Brabantse ondernemers. Zij moeten rechtszekerheid en toekomstperspectief krijgen.” De organisaties vinden de deadline voor het indienen van de masterplannen en operationele plannen dan ook niet realistisch. “Uitstel is nodig.”

Aan de lokale besturen vragen ze om met de nodige omzichtigheid en met voldoende randvoorwaarden een weloverwogen beslissing te nemen over de kandidatuurstelling van een park op hun grondgebied. Boerenbond heeft in dat kader alle gemeenten en steden in het projectgebied van de Brabantse Wouden aangesproken en hen een 10-puntenplan overgemaakt. Dat bevat tien bijkomende voorwaarden en garanties die gemeentebesturen kunnen koppelen aan een eventuele goedkeuring van de samenwerkingsovereenkomst over het nationaal park.

Bij de ketenpartners van de gebiedscoalitie is dan weer te horen dat ze hameren op het belang van een correcte weging van de documenten, conform de oproep Vlaamse parken, het decreet en het uitvoeringsbesluit. “Die regelgeving is duidelijk: de ambities die worden neergeschreven in de parkplannen hebben geen bindende kracht. Ze hebben geen invloed op vergunningen of bestemming van gronden en een masterplan is geen beslist beleid”, klinkt het. Volgens ANB moet het masterplan gezien worden als “een langetermijnvisie, een schets van een wensdroom, een ambitie om projectmatig mee aan de slag te gaan”. “Elk project of elke doelstelling die erin is opgenomen moet nadien door de gewone beslissingsprocedures van het betrokken bestuursniveau behandeld worden.”

Ruimte voor landbouw?

Op de vraag aan ANB of er nog ruimte zal zijn voor landbouw in de Brabantse Wouden is het antwoord duidelijk. “Landbouw zal zeker nog mogelijk zijn”, aldus Patrick Huvenne. “We hebben landbouwers nodig. Eén van de sterktes van het projectgebied is dat het ingebed ligt tussen vier stedelijke gebieden. Daarin leven 1,9 miljoen mensen die niet alleen een toenemende behoefte hebben aan een groene leefomgeving, maar ook toenemend belang hechten aan lokale voedselvoorziening. Het is een troef dat zo’n groot doelpubliek de Brabantse Wouden en omgeving ook graag als voedsellandschap zien.”

Volgens de regiobeheerder van ANB heeft de sector op dit moment zeker de wind mee om een duidelijke keuze te maken voor een lokale voedselstrategie.” Als we landbouw willen verankeren als lokale producent van duurzaam en gezond voedsel hebben we bovendien het voordeel dat de landbouw in deze streek een aantal karakteristieken heeft die we moeten koesteren. De meeste bedrijven zijn gemengd, vaak akkerbouw in combinatie met rundvee, en hebben een sterk grondgebonden familiaal karakter. Industriële veeteelt en niet-grondgebonden land- en tuinbouw komen nauwelijks voor. Deze kwaliteit willen we behouden en versterken”, benadrukt hij.

ANB ziet in de combinatie van versterkte natuur en landbouw ook voordelen. “Nu de klimaatverandering zichtbaar wordt, ontstaan overal in Europa initiatieven om via natuurtechnische maatregelen de landbouwproductie veilig te stellen en zelfs te verhogen. Bijvoorbeeld door het gericht toevoegen van hagen en bomenrijen, door een waterbeheer dat maximale infiltratie toelaat, door het verhogen van het koolstofgehalte in de bodem, enz. Ook dat zijn mogelijkheden waarbij we de doelstellingen van zowel natuur- als landbouwsector kunnen combineren binnen het projectgebied”, stelt Huvenne.

> **“Wij erkennen de natuurwaarden in het gebied, maar we zijn bijzonder bezorgd. Wij vragen een regelgevend kader dat de nodige garanties kan bieden aan de Vlaams-Brabantse ondernemers**
>
> Els Corbeels - Provinciaal secretaris Boerenbond Vlaams-Brabant

Zoekzones en verbindende landschappen

Met die uitleg kan je je afvragen of Boerenbond niet overdreven reageert op de komst van het nationaal park. Volgens ANB zal maar 2,5 procent van het nationaal park een agrarische bestemming hebben. Maar dat ziet Corbeels anders. Ze stelt dat vandaag een kwart van het projectgebied bestaat uit landbouwgebied. “Dat is een veel groter aandeel dat in andere nationale parken. Bovendien zullen de bestaande natuurkernzones nog uitgebreid worden. Daarvoor is 1.255 hectare zoekzone aangeduid. Daarvan ligt 85 procent in agrarisch gebied en slechts 15 procent in natuurgebied.”

Corbeels wijst erop dat het daarbij niet stopt. “De initiatiefnemers willen naast de natuurkernzones ook 12 verbindende landschappen realiseren. Het hoeft geen betoog dat die in grote mate in landbouwgebied zullen komen.” Boerenbond stelt zich bovendien vragen bij de noodzakelijkheid van die verbindende landschappen. “In het ontwerpdecreet rond de Vlaamse parken staat niets dat de noodzaak daarvan motiveert. Als ze er toch komen, moet er op zijn minst een landbouwimpactstudie worden opgemaakt”, klinkt het.

De gebiedscoalitie van het nationaal park zegt een andere lezing te hebben. “Om de natuurgebieden te versterken, is 1.225 hectare zoekzone aangeduid. In het masterplan spreekt de coalitie de ambitie uit om in een periode van 24 jaar daarvan 250 ha, zowat 20 procent te realiseren. Daarnaast zijn er de verbindende landschappen, waar een niet-bindend ontwerp voor is gemaakt dat de volgende zes jaar in intensief overleg met alle betrokkenen wordt uitgediept. Dat ontwerp beslaat 1.996 hectare, waarvan 1.215 hectare bestaande natuurwaarden zijn. Er zou in dat voorlopig ontwerp 273 hectare nieuwe natuur in agrarisch bestemd gebied kunnen bijkomen, over een periode van 24 jaar”, zegt ANB in naam van de gebiedscoalitie.

Het wijst er ook op dat een verbindend landschap niet alleen bestaat uit bossen of natuurreservaten. “De meeste verbindingen bevatten belangrijke oppervlaktes graslanden, al dan niet met boomgaarden of hagen erbij, of andere vormen van natuur waar ook een landbouwfunctie aan gekoppeld kan zijn. We hopen om die verbindingen te realiseren in co-creatie met landeigenaars en landbouwers. ‘Zelfrealisatie’, dus door de eigenaar of gebruiker van de grond, staat dan ook nadrukkelijk vermeld in het masterplan van de Brabantse Wouden”, klinkt het. ANB ziet er ook een unieke kans voor landbouwers in om een aantal verplichtingen uit de programma’s voor klimaattransitie en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid te koppelen aan de initiatieven voor het nationaal park.

Opkoop landbouwgronden door ANB

Er zijn daarnaast ook de ervaringen uit het verleden die de landbouwsector tot de nodige terughoudendheid nopen. Sinds begin 2021 hekelen landbouwers de acties van ANB om landbouwgronden op te kopen zonder voorafgaand overleg. Concreet had ANB tal van eigenaars van landbouwgronden in het projectgebied aangeschreven met een voorstel tot aankoop van hun gronden. Die gronden zijn vaak verpacht aan landbouwers en vormen op die manier een essentieel onderdeel van hun bedrijf. Volgens de pachtwet heeft de pachter altijd voorkooprecht op de gronden die hij pacht, maar dat voorkooprecht geldt niet wanneer ANB de gronden aankoopt om te bebossen.

nieuws

Brabantse boeren vragen ruimte om te ondernemen

29 APRIL 2021

Volgens de pachtwet hoeft het voorkooprecht niet aangeboden te worden aan de pachter als openbare besturen of publiekrechtelijke personen voor doeleinden van algemeen belang, in dit geval bebossing, gronden aankopen. Ook niet wanneer het gaat om grond in landbouwgebied. Vervolgens krijgt de landbouwer-pachter om dezelfde reden een opzeg van zijn pacht. Volgens de huidige pachtwetgeving kan dat telkens wanneer een periode van 9 jaar is afgelopen. Dus als de pachter zijn pachttermijn is gestart in 2015, dan kan hij in 2024 worden opgezegd voor bebossing.

Over de actieve aankooppolitiek van ANB werden al parlementaire vragen gesteld. Uit de meest recente cijfers die minister Demir vrijgaf (januari 2023) kocht ANB in de periode 2019-2022 in totaal 175,3 hectare in het projectgebied, waarvan 85,1 hectare landbouwgrond. Van dat areaal was ongeveer 40 verpacht. Door de onrust dat dit aankoopbeleid veroorzaakte, maakte ANB afspraken met de Landbouwkamer van Vlaams-Brabant over de aankoop van landbouwgronden in de regio. Volgens de minister is beslist dat ANB steeds voorafgaandelijk aan de aankoop in overleg zal gaan met de pachter, voor zover de eigenaar daar geen bezwaar tegen maakt.

Sinds de afspraak gemaakt is, staakte ANB inderdaad de aankopen van landbouwgrond, erkent Boerenbond. “Voordien was er een zeer agressief aankoopbeleid, maar nadien is de afspraak wel goed gerespecteerd”, luidt het. Uit de cijfers blijkt dat in de periode juni 2022 – januari 2023 minder dan drie hectare landbouwgrond is aangekocht door ANB.

Het agentschap laat weten dat zijn aankoopbeleid op zichzelf staat en dus niet gekoppeld is aan de erkenning als nationaal park. “We willen hiermee een antwoord bieden op verschillende beleidsvoornemens, zoals de realisatie van de Europese natuurdoelen, de realisatie van de wettelijk voorziene boscompensatie bij infrastructuurprojecten, de bosuitbreiding of de Blue Deal”, aldus Huvenne. “Ook als de erkenning als nationaal park er niet komt, zullen er nog aankopen gebeuren. Uiteraard is een goed onderbouwd project een mogelijkheid om gerichter te werken en kan het een hefboom zijn om geïntegreerd, in overleg met alle sectoren, de meest geschikte landschapsevoluties na te streven.”

Later deze week: De getuigenis van een boer in het projectgebied van de Brabantse Wouden

Stand van zaken Brabantse Wouden?

Op dit moment vraagt de gebiedscoalitie van het Nationaal Park Brabantse Wouden aan de lokale besturen om de kandidatuur en het masterplan te onderschrijven. Vandaag hebben zeven van de dertien gemeentebesturen die intussen een beslissing namen, zich achter de kandidatuur geschaard, al hebben een aantal onder hen wel bijkomende voorwaarden en aandachtspunten geformuleerd. Het gaat om Hoeilaart, Kortenberg, Linkebeek, Overijse, Oud-Heverlee, Beersel en Tervuren. De andere zes gemeenten beslissen in de volgende weken over hun engagement.

Ook de provincieraad van Vlaams-Brabant gaf zonet de formele goedkeuring aan de samenwerkingsovereenkomst voor de oprichting van het Nationaal Park Brabantse Wouden. "Die goedkeuring is de belangrijkste formele stap die nodig is om een sterke kandidatuur in te dienen en mee te dingen naar de eretitel van nationaal park", zegt de provincie in een persbericht.

Bron: Eigen berichtgeving

Beeld: Toerisme Vlaams-Brabant

VILT vzw
Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada